

РОДНО ИЗКУСТВО

СЕДМИЧНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ТЕАТЪРЪ И МУЗИКА.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

УРЕЖДА

редационенъ комитетъ

при близкото сътрудничество на

Ст. Михайловски, Ив. Ст. Андрейчинъ
 Д-ръ Ал. Балабановъ, Ц. Церковски, Ст.
 Илингировъ, проф. Ал. Т. Баланъ, Ив. Радо-
 славовъ, Д-ръ Драг. Гергановъ, Людмилъ Стоя-
 новъ, Георги Савчевъ, Димчо Дебеляновъ,
 Хр. Ясеновъ, Пилигримъ, Ст. Гендовъ,
 Вл. Миневъ, Тихомиръ Павловъ,
 Вл. Мусаковъ и др.

Стопанинъ

НАЙДЕНЪ СТЕФАНОВЪ.

ЦѢНА 20 СТ.

СОФИЯ,
 Печатница Г. М. Чомоневъ.
 1914

СЪДЪРЖАНИЕ:

- 1) *Ст. Михайловски*. Недомлъвки. (стих.)
- 2) *Ив. Ст. Андрейчинъ*. Какво нѣщо е животътъ?
- 3) *Людмилъ Стояновъ*. Nevermore. (стих.)
- 4) *Георги Савчевъ*. Миниатури: 1) Война; 2) Чайка.
- 5) *Ц. Церковски*. Сестрице, споменъ благъ. (стих.)
- 6) *Д-ръ Драг. Гергановъ*. Щастливецъ.
- 7) *Валери Брюсовъ*, Ассаргадонъ. (стих.)
- 8) *Тихомиръ Павловъ*. Безъ заглавие.
- 9) *Владимиръ Миневъ*. Стихотворение.
- 10) *Сюлли Прюдонъ*. Стихотворното изкуство.
- 11) *Вл. Мусаковъ*. Иуда. (театрални бѣлѣжки)
- 12) *И. А.* Оперната дружба.

Д-ръ ДР. ГЕРГАНОВЪ ЛЪКАРЬ НА СОФ. ДИСПАН-
СЕРЪ ЗА СЛАБОГРЪДНИ.

Приема по вжтрѣшни и грѣдни болести всѣки
— дѣлникъ отъ 2—4 ч. слѣдъ обѣдъ. —
УЛ. „ИСКЪРЪ“, 3. — ТЕЛЕФОНЪ № 1484.

Г. ДИМИТРОВЪ

ГЕНЕРАЛЕНЪ ПРѢДСТАВИТЕЛЪ
НА АВТОМОБИЛИТЪ „DAIMLER“.
Гаражъ съ механическа работилница
и резервни части.
— СОФИЯ, УЛ. „ДЕНКОГЛУ“, № 26. —

ВЪЖНО за домакинитѣ, плетачитѣ и тър-
говцитѣ на вълнени прежди, —

Въ новооткрития ПРЕЖДАРСКИ МАГАЗИНЪ „КАЗАНЛЪКЪ“
— НА —

Димитъръ Д. Папазовъ

Ул. „Климентина“, 6, срѣщу хотелъ „Континенталъ“, — София.
се продаватъ на едро и дребно първокачествени вълнени
прежди, марка „Българска хурка“, изработениотъ фай-финна
тракийска вълна въ фабриката на Инд. Акц. Д-во „Розовата
Долина“, Казанлъкъ. По мекостъ и изработка тия прежди
не се различаватъ отъ европейскитѣ

Качеството имъ е гарантирано. — Цѣни почти фабрични.
— Посетете магазина за да се увѣрите. —

РОДНО ИЗКУСТВО

СЕДМИЧНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА, ТЕАТЪРЪ И МУЗИКА.

СП. РОДНО ИЗКУСТВО* излиза
все́ка сѣбота.

Ржкописи, пари, абонаменти, рекла-
ми, се праща на адресъ: Найденъ Сте-
фановъ, радикалски клубъ—София.

Единъ брой 20 ст.

Абонаментъ: за година 8 лв, за поло-
винъ година — 4 лв, за три мѣсеца—
2 лв.; за странство — за година 12 лв.

Ст. Милаиловски.

Недомълвки

I. БАЛАДА НА ФИЛОСОФА

Прѣдъ чудеса свѣтовни очарованъ,
Прѣдъ грозоти свѣтовни удивенъ,
Азъ още отъ дѣтинство взехъ да питамъ
Защо Богъ е размѣсилъ мракъ и день,

*

Защо блага и сладости безчетни
Сж свързани съ неизмѣримо зло, —
Жалѣйка съ радостъ що дружи, — каква е
Цѣлѣта на сърдцеядното тегло?

*

Менъ отговаряха: — Когато почнешъ
Да учишъ философия — тогазъ
Отгатка на тазъ гатанка ще найдешъ! —
. . . И съ ревностъ владохъ се въ наука азъ. . .

*

И възмъжахъ . . . И всички философски
Системи усвоихъ . . . Но ла рѣша
Великитѣ задачи пакъ не смогнахъ. . .
И пакъ е тъмно въ моята душа.

*

И хората когато ме наричатъ
Начетенъ чловѣкъ — мждрецъ голѣмъ —
Туй ми се вижда тежка подигравка, —
И тайно охкамъ, вжтрѣшно се ямъ. . .

*

И шепна си: — „Какъ щѣхъ честитъ да бжда —
Въ духа ми да не бѣ вгнѣзденъ блѣнъ лихъ,
Животътъ ми да бѣше простъ животецъ,
Обикновенъ животецъ, скромненъ, тихъ! —“

2. ИДЕАЛЪ

Родно знаме — въ боезетѣ продупчено, продрано —
Катъ останка драгоцѣнна въ старъ дворецъ е прибрано.

*

Тѣй мждрецъ въ духа си спазва вѣрата въ идеали,
Що на родъ човѣшки щасте и прослава сж дали.

*

Смѣягъ му се, че прѣдъ вети дрипи благоговѣе, —
Но той знай, че не е ветхость туй, що вѣчно свѣтлѣе.

3. БАЛАДА НА ПОЕТА.

Гори кандилце сребърно въ олтаря,
Гори, въ тъмитѣ мила свѣтлостъ прѣска,
Гори, и на разсъмване догаря.

*

Така блѣстишъ, въ нощта на духоветѣ,
Така отъ своя собственъ пламъ изгаряшъ,
Вѣститителю на новъ животъ, поете!

Ив. Ст. Андрейчинъ.

Какво нѣщо е животъ?

Не стига само да живѣемъ. Умѣстно е да опрѣдѣлимъ
какво нѣщо е животъ по единъ точенъ начинъ.

И азъ се поровихъ малко изъ творенията на добри автори,
които сж благоволили да дадатъ нѣкои живописни опрѣдѣления
на тави лоша шега.

Най-напрѣдъ прѣвъзходния Сократъ — въ свое врѣме той бѣше типъ отъ рода на Тристанъ Бернаръ — произнесе тази смущающа фраза: *Тази смъртъ, която се нарича животъ. Добръ дошелъ! Това се казва точностъ. . .*

Лукиянъ, прочутиятъ грѣкъ, който караше мртвитѣ да бѣбратъ, опрѣдѣли живота така: *Единъ чифтъ разметешени обуца.* И още: *Шествие, на което сѣдбата изравнява редоветъ.*

И този другиятъ Еллинъ, фабрикантъ на таблици прѣвъз свободното си врѣме, Питагоръ, опрѣдѣляше живота като: *Една зрѣлищна зала: влизашъ, гледашъ и излизашъ.* Но той направи злѣ, че не посочи точно за кое се касае: за Народния Театъръ ли, за Славянската ли Бесѣда, или за Нова Америка?

Шопенхауеръ, други веселъ писателъ, даде за живота едно дълбокомислено опрѣдѣление. Побългарено, това опрѣдѣление гласи: *Животътъ прилича на женска шапка, чиято форма постоянно се мѣни, но материята остава една и сѣща.*

Стариятъ Ренѣ е по-горчивъ: *Животътъ прилича на комаръ: мнозина приказватъ за печалби, а въ сѣщностъ всички губятъ.*

А добриятъ Депортъ нѣжнички: *Животътъ е бодливо цвѣте, хубаво сутринята, а надвечеръ повѣхнало.*

Князь де-Линъ е поетиченъ: *Животътъ е рондо: той свѣрива горъ-долу тѣй, както започва: съ зѣние.*

Волтеръ е сѣщо поетиченъ, кога пише: *Животътъ е дѣте, което трѣбва да се люлѣе, додѣ заспи.*

Данкуръ се шегува: *Животътъ е конецъ, който Богъ дѣржи за двата края, а дяволътъ врѣзва врѣзъ по сръдата.*

Стернъ е ирониченъ: *Животътъ е симфония, съчинена отъ великъ артистъ, а изпълнявана отъ глухи.*

Сега нека послушаеме нѣкои прочути съврѣмenniци.

Животътъ злорадо пише Александъръ Дюма-синъ — е послѣдниятъ навикъ, който се съгласяваме да напустнемъ, защото той е първиятъ на който сме се научили.

Чичо Сарсей сравнява живота съ банкетъ, дѣто трѣбва да дѣйствуваме съ лакти, за да заемемъ хубаво мѣсто.

За Арсенъ Усей животътъ е балъ маске. За Пайрена той е огърлица, на която врѣвта е надеждата. За Клодъ Жену — жиго, отъ което за мнозина остава само кокала.

Емиль Сувестръ го опрѣдѣля така: *Разхлабачани кола, които ни отвеждатъ при смъртъта. Умни сѣж ония, които дигатъ гюбука, безъ да мислятъ за края и за трѣсканията по пѣтя.*

Пиисъ, стариятъ либретистъ на комични опери, е сложилъ опрѣдѣлението на живота въ една знаменита пѣсенъ: *Животъ е часовникъ, който всѣки самъ трѣбва да навива. Горко на лековѣрнитъ, които даватъ часовника си на поправка: Ипо-*

кратъ хичъ не мисли, когато го разглобява— като не може да го направи да закъснява, тай го пуца да върви напредъ безъ да го е еня.

Ролина поднася като опрѣдѣление на живота слѣднитѣ горчиви хапове: *Животътъ е клуака, кждѣто цапа всѣко живо сжщество; жената съ сърцето си, мъжътъ съ ума си се търкалятъ изъ него, като свиня въ локва.*

Нека се утѣшимъ съ Вилли, който философствува върху живота тъй: *Кратка или дълга сирна недѣля, прѣзъ която се веселимъ и забавяваме съ маски и фишеци, додѣто осъмнимъ една сутрина въ дългитѣ пости.*

Други добъръ поетъ, Югъ Делормъ, пѣе: *Животътъ, глупавъ и безсмисленъ, нарежда всичко наопаки: на шеснайсетъ години ний сме поети, а едвамъ на трийсетъ можемъ да съчинимъ единъ стихъ.*

Де-Кайаве пише: *Животътъ е твърдъ посредствена комедия, която бихме освиркали съ удоволствие. Само че не можемъ, защото играемъ въ нея. . .*

Де-Флерсъ се прави на философъ: *Животътъ е чудесно и безсмислено нѣщо — весело или тѣжко, но никога скучно — и което примирява всѣка минута тѣзи двѣ противорѣчиви чувства: вчерашното съжаление съ утрѣшната надежда.*

Че даже и Дранемъ дава опрѣдѣление на живота — плащане на наема.

Ановимнитѣ, които сж търсили символичния изразъ, сж легионъ. Да вземемъ измежду тѣхъ наслуки:

— Чаша сливовица, която ти отваря апетитъ да умрѣшъ.

— Чорба отъ фасулъ, въ която зърната се гонятъ.

— Пжтуване съ желѣзница, безъ да знаемъ кждѣ отиваме. На която станция ни свалятъ, тамъ оставаме за винаги.

— Шише съ вино, което колкото по старѣе, толкова по-кисело става.

— Спрежение на глагола „любя“.

Nevermore.

Souvenir, souvenir, que me veux-tu ?

Verlaine.

Ти помнишъ нощъта на сияния лунни

И сладкия чаръ на безмълвни уста ;

Небето ни рѣсѣше ярки цвѣтя,

Небето на цвѣтния пламененъ юний.

И Хесперъ, надъ сини долини и свѣтли ефирни вълни,

Съ невѣдоми струни

Сърдца ни плѣни.

Ти склони очи, тъмноока менада,
 И страсть изгори ненаситната грждь;
 Ти съкашъ забрави, какъ бързо летятъ
 Минути на вѣчностъ и скъпа услада,
 И лебеди, сведени мирно надъ тихата спяща вода,
 Видѣха да пада
 Блѣстяща звѣзда.

Ти цѣла посърна подъ слабия блѣсъкъ,
 Подъ тихия чаръ на далечна луна;
 И ти се възнесе, неземна жена,
 До тебе достигна тжжовния плѣсъкъ, —
 Бездомната птица умираше, съ пѣсенъ прѣдсмъртна въ гърди,
 До влажния пѣсъкъ
 На сѣнни води.

Днесъ мрачни съмнѣния бродятъ, закриватъ
 Небето съ завѣси отъ тъмни мъгли,
 Невидими демони пращатъ стрѣли
 И вихри въ поля хороводи извиватъ,
 И Хесперь свали свѣтозаренъ вѣнецъ, между черни слънца,
 И смъртно заспиватъ
 Бездомни сърдца.

Людмилъ Стояновъ.

Георги Савчевъ.

МИНИАТУРИ.

1. ВОЙНА.

Есенния вѣтъръ фучи между оголѣлитѣ клони; прѣхвъркватъ обруленитѣ листа, вѣртятъ се въ шеметенъ танцъ безъ отдихъ и подслонъ . . . Мъгли пълзятъ и дъждъ неспирно роси. А тамъ все още гърмятъ, не спиратъ! . . . Червени огнени езици прорѣзватъ вечерния здрачъ; небето, прихлупено, мълчи и слуша далечния екотъ на хиляди топовни гърла. . .

Заблудени изъ бойнитѣ полета, далеко блуждаятъ сѣнки. Тѣ идатъ, пълзятъ, подѣматъ се на жилавитѣ си ржци, идатъ, съкашъ, отъ гроба! По тѣхнитѣ окървавени уста личи прѣстѣта, очитѣ сж хлѣтнали въ орбититѣ, засѣнчени отъ тъмното крило на смъртта. Тукъ прѣдсмъртенъ стонъ и викъ, тамъ — пискъ и въздишки! Студениятъ вѣтъръ свири съ безжбитѣ си уста, като че ли се сили да заглуши прѣдсмъртнитѣ ридания.

Постепенно и бавно прѣсипватъ топовнитѣ гърла; нощта е настрѣхнала, слухти . . . Ето — замира вече въ далечно ехо и послѣдниятъ гърмежъ. . .

Въ долината тамъ нѣкъдѣ мждѣ съ кървавъ пламъ фенеръ; той прилича по-вече на кърваво петно върху крилѣтъ на нощта. Тая свѣтлинка примамва като пеперуди заблуденитѣ сѣнки. Съ стиснати зѣби и прѣхапани устни всички се тѣратъ на тамъ. Единъ, подпрѣнъ на прѣчупената си пушка, прѣвива се и влачи ранения си кракъ; другъ, притиска до сърдце ржката си, отъ която все още се струи кръвтъта; трети, понесенъ на носилка, съ по-слабъ отъ шумѣтъ на трѣвата гласъ, простѣнва: „Умирамъ, майчице!“ . .

Единъ до другъ тѣ сж наредени вече при лазарета Тѣлата зѣнатъ отъ студъ, зѣбитѣ тракатъ, прѣхапания езикъ съска като змия, а въ очитѣ — о, тамъ е тѣй студено и страшно. Съ треперящъ гласъ, потаилъ болката си отъ широко отворената въ гждитѣ рана, нѣкой високо проплаква.

Гласѣтъ замира и устата неподвижни, недсизказали послѣдната дума, полуоткрити леденѣятъ. . .

Джда наспирно вали, прониква въ коститѣ; устнитѣ треперятъ посинѣли, напукани отъ ужасъ и болка. А нѣкъдѣ, потайно, измежду всички, ехидно се киска смъртъта; тя тихо дебне, протяга костиявата си дѣсница, спира се за мигъ до нѣкой свой избраникъ, погалва го и пакъ изчезва въ дрипитѣ на влажната есенна мъгла . . .

2. ЧАЙКА.

Утихнало морето мълчи.

Вечернитѣ зари догарятъ делеко въ млѣчно-бѣлата ширь. Трепти необятната пурпурна висъ, струи се и въ прозрачна синивина се слива съ морето . . .

А тамъ — високо — като бѣла хвърчаща лилия, прѣлита чайка. Тя волно се понася надъ спящитѣ вълни; трептятъ сребриститѣ ѝ крилѣ и, като морска пяна се топи, изчезва. Едничкъ мигъ — и ето я! Тя лети, сѣкашъ се плъзга по гладката водна ширь, оглежда се, изпищява и пакъ се загубва въ лазура . . .

И радостно и свѣтло ми е!

Съ притаенъ дѣхъ, азъ не снимамъ очи отъ нея; струва ми се, че тая бѣла морска пеперуда отнася на крилѣтъ си и моята душа, кжле я въ вечерната мрачина и я отнася далеко, въ милиароденъ край... Летя и чувамъ тамъ майчиния плачъ и тжжния шепотъ на братъ и сестра . . . Тѣ може би трѣпнатъ при моята неизвѣстность въ боя, ридаятъ, чакатъ да се завърна. . .

Но защо болна въздашка се откъсва отъ гждитѣ ми?

Защо душата уплашена мълчи, свива се и зъзне? Смъртта ли е зърнала тя и чака всъски мигъ да долети съ устрема на ястребъ, да я зграби въ ноктѣтъ си и отнесе тамъ нейдѣ си въ непроходимата пещера на вѣчното мълчание?...

Съзна неволно се търкулна по бузитѣ ми.. Азъ гледамъ: сребристая чайка е тѣй близо до менъ, върти се до самия скалистъ брѣгъ, изписка тревожно, прокоби, сѣкашъ, и пакъ политна въ безкрая. Не трепкатъ вече крилѣтъ ѝ, не чува се нейния викъ. Загледанъ все тѣй още въ далечината, протегамъ неволно ржцѣ къкъ бѣлото летящо пѣтно, като че ли се мжча да го уловя, но напраздно! Тя отлетя, изчезна.

Оборилъ тжно глава, азъ се чувствавамъ пакъ самъ и изоставенъ, и мжча по нея притиска душата ми . . . И не знамъ защо ми се струва, че нивга нѣма да видя вече бѣло-сребристая чайка. . .

Ц. Церковеки.

Сестрице, споменъ благъ...

Сестрице, споменъ благъ за мене запази . . .
Сломи ме дълги пжтъ, на залѣзъ азъ отивамъ,
И въ този сѣтенъ часъ назадъ глава извивамъ
Къмъ тъмни вършини — далечни прѣвидения, —
Една . . . една елха се мѣрка тамо мене,
Що вихри не сломиха и буря не срази . . .
Душице, споменъ благъ за мене запази! . .

* *
*

Сестрице, споменъ благъ за мене запази! . .
Сломи ме дълги пжтъ и въ пжтя кръсть самотенъ
И ето ме сега на връхъ ридѣтъ самотенъ
Азъ гледамъ своя гробъ . . . И въ сѣтни пожелания
Протѣгамъ азъ ржцѣ къмъ смжтни очертания
На стръмни долове и тамъ се мѣрка мене
Едничка салъ елха — дълечно прѣвидение —
Що бури не сломиха и вихъръ не смрази . . .
Душице, споменъ благъ за мене запази!

* *
*

Сестрице, споменъ благъ за мене запази! . .
Сломи ме дълги пжтъ и сила не отана, —
Самотенъ срѣдъ свѣта стоя сега и нѣма
Съчувствена ржка . . . Едничко прѣвидение,
Една едничка салъ елха се мѣрка мене,
Що вихри не сломиха и буря не срази —
Душице, споменъ благъ за мене запази! . .

Др. Драгомиръ Гергановъ.

Щастливецъ

Тя низко се наведе надъ ухото ми и съ гласъ трепетенъ отъ вълнение, което не се помъчи да скрие, прошепна:

Елате утрѣ у дома. Ще Ви чакамъ!

Послѣ, тя ми протѣгна ржка, която азъ стиснахъ горещо.

На прощаване тя изтрѣгна кървавочервена роза изъ малкия букетъ, който държеше въ ржка, и ми я подаде, роза, която азъ затъкнахъ надъ сърдцето си . . .

А тамъ, на десетина крачки отъ насъ стоеше той, спокоенъ, като че не се интересуваше отъ онова, което ставаше задъ него.

Отдалечавайки се, тя се обърна къмъ мене за да ме погледне още веднажъ. Голѣмитѣ ѝ сини очи като че ли ми казваха:

Елате утрѣ. Ще Ви чакамъ!

Азъ трѣгнахъ по безлюдната улица. Съ наведена глава и радостно чувство въ гърдитѣ, азъ се вслушвахъ жадно въ своитѣ стъпки, които отекваха звънко отъ твърдия паважъ:

— „Елате утрѣ. Ще Ви чакамъ!“ —

Отдалеченъ още, прѣди да отворя кѣщнитѣ врата, дочухъ равномерното тиктакане на часовника, който отмѣрваше:

— Елате утрѣ. Ще Ви чакамъ! —

Въ тъмната спалня азъ вилѣхъ двѣ голѣми сини очи и една малка корална уста, които ми казваха:

— Елате утрѣ. Ще Ви чакамъ! —

На другия день азъ отидохъ у тѣхъ.

Тя ме чакаше!

Седнала до мене, тя ме гледаше ободрително съ голѣмитѣ си сини очи.

Хванахъ я за ржката. Тя трепна и полетя въ прѣгрждкитѣ ми.

Послѣ . . . Една дълга цалувка слѣ устнитѣ ни.

Наклонила глава на мосто рамо и устрѣмила очи въ мене, тя дишаше бързо и неравномерно, като постоянно дирѣше съ трепетни устни моитѣ.

Азъ поглеждахъ плахо къмъ вратата, като сдържахъ съ мжка своето увлѣчение и се стараехъ да я успокоя.

Страхувахъ се да не влѣзе той!

И ето той влѣзе!

Тя лежеше още въ моитѣ прѣгрждки, притисната топло до сърдцето ми. Устнитѣ ѝ бѣха още слѣти съ моитѣ.

Тогава . . . Той се направи, че не видѣ нищо и, като притваряше вратата, извика я по име.

Тя се освободи бързо отъ прѣгрждкитѣ ми, стана и ми протѣгна ржка.

Въ вълнение и очаквание, впѣриль очи въ нея, азъ се колебаехъ да ѝ подамъ ржка, като напраздно очаквахъ да чуя:

— „Елате утрѣ. Ще Ви чакамъ!“ —

Вмѣсто това, гледайки ме съ своитѣ голѣми сини очи, тя съ въздишка ми каза едва чуто:

— „Простете. Азъ трѣба да Ви оставамъ!“

И . . . наистина, тя ме остави!

На излизане изъ стаята тя се обърна още веднажъ къмъ мене и ме погледна.

Въ хубавитѣ ѝ сини очи азъ прочетохъ чувство на тжга и радость. Стори ми се, че тя тжгуваше за прѣкжснатото увлѣчение и се радваше, че той се яви на врѣме . . . .

Слѣдъ година тѣ бѣха вѣнчани!

Азъ се връщахъ късно прѣзъ нощъта по сжщата улица. Когато минавахъ край мѣстото на нашата прѣдпоследня раздѣла, азъ си спомнихъ за розата, която тя бѣше ми дала тогава. Подирихъ я налъ сърдцето си. На мѣстото ѝ видѣхъ една голѣма капка кръвь! . . .

Удари гръмъ. Ревна буря. Закапаха едри капки дъждъ. И азъ побързахъ да се прибера въ кжщи! . . .

Валери Брюсовъ.

Ассаргадонъ

На вси царе съмъ вождъ: азъ — царь Ассаргадонъ.
Властители, на васъ говоря азъ: горко ви!
Едва азъ взехъ властѣта, на насъ възста Сидонъ:
Сидонъ е разрушенъ и пепель го зарови!

*

Въ Египетъ мойта рѣчь звуча като законъ;
Еламъ у моя взоръ сждбата си долови.
Надъ кости вражески азъ дигнахъ мощенъ тронъ.
Властители, на васъ говоря азъ: горко ви!

*

Кой би надминалъ менъ? Кой съ менъ ще се сравни?
Ликътъ ми славата на цѣль свѣтъ затъмни, —
Да върша подвизи е моята забава.

*

Азъ те изпихъ до дъното, земна слава!
И гордъ, опияненъ стоя на своя тронъ —
Азъ — вождъ на вси царе, азъ — царь Ассаргадонъ!

прѣв. Г. Михайловъ.

Тихомиръ Павловъ

Безъ заглавие.

I.

Лѣтна вечерь.

Зрачь.

Въ парка стоя самъ. Надъ менъ вѣвъ синената чудна звѣзди блѣстятъ едвамъ.

Заралъ тебъ, другарко свидна, азъ мечтаю... и те чакамъ самъ въ чертозитъ на рая...

Ето, — бавно, бавно идешъ ти, унесена, потънала въ мечти. И съсъ твойтъ очи — двѣ ярки звѣзди — ти звѣздитъ по небето помрачи.

Ела, седни при менъ и кротко ме съ ржцѣ обвий и рубинови уста въ морното ми чело впий...

Но, защо ме не поглеждатъ вечъ блѣстящитѣ очи? Тѣ сж плакали, о, зная, тѣхъ въ тжга личи, — тжга и страсть — по-таенъ пламъ...

Знамъ.

У васъ те старецъ-мжжъ очаква...

Сждбата си недѣй оплаква!

Махни съ ржка.

Така!

Ела вѣвъ моитѣ прѣгрждки.

Ний тукъ сме двама, прѣнесени въ неземнъ миръ, създаденъ отъ нашитѣ постигнати желанія. И некъ вседневнитѣ страдания въ минутна радостъ да удавимъ...

Притискай ме! По силно ме притискай...

II.

О, зари вечерни, въ пурпуръ потопени — олтарь ненадѣйни — припомвате ми вий, съсъ чудния си блѣсъкъ, усмивкитѣ нейни...

Гонятъ ли се тихо вълнитѣ — усѣщамъ тжгитѣ и сърдечни и слушамъ какъ вѣтреца въздишкитѣ носи — въздишкитѣ и вѣчни...

Унесенъ, азъ стоя прѣдъ разпрѣснатия димъ на миналото щастие... Отдавна гледамъ вечъ на всичко безъ участие — безсиленъ, примиренъ...

Унесенъ азъ стоя.

Заглѣхва мойта пѣсенъ.

И гасне моя день...

* *
*

Нощта е тъй безбрѣжна, тъй бѣзкрайна,
вѣ безкрая тъй се губи мисълта,
че ме смути тържествената тайна
вѣ очитѣ твои, нощъ на любовта.

*

И поясътъ на пята бѣлъ се губи . . .
Не е ли той невѣдомиятъ пжтъ
на този, който обездруженъ люби
и уморенъ оставя пакъ свѣтътъ?

*

Небесенъ мракъ, покжсанъ отъ звѣздитѣ,
отваря гължбови дълбини.
А тѣвъ, що носятъ кръста на бѣдитѣ,
не знаятъ извора на свойтѣ дни.

*

На онзи хълмъ гробовенъ вѣ тъмнината,
Голгота черна съ каменни гърди,
човѣкътъ блѣдъ ридае вѣ тишината
на божий храмъ подъ свѣтлитѣ звѣзди.

*

Вѣ сърдцето му страдание извива
на любовта свещената змия:
защо съмъ синъ на твойта мжка жива
и прикованъ о твойта плтъ, земя!

Владимиръ Миневъ.

Сюлли Прюдомъ.

Стихотворното изкуство

Цѣльта на стихотворството не е само да задоволи ухото; истинския прѣдметъ на това изкуство е да го задоволи до колтото е възможно по-вече чрѣвъ езика и помощта на една специална фонетика, съвършено различна отъ тази на прозата.

Сжщественитѣ правила на тази фонетика сж закони съвсѣмъ физиологични, природни закони, които се налагатъ на словото вѣ вѣковния прогресъ на опититѣ му да стане колкото се

може по музикално съ помощта на опрѣдѣлена ритма, но безъ тази на гамата, която го обръща на пѣние.

Стихотворното изкуство не е винаги посветено на поетичното излагане. Чудесни стихове сж прилагани често на различни сюжети. Поетичното вдъхновение е рѣдко и много специално.

Човѣкътъ, създаденъ отъ природата и просвѣтенъ чрѣзъ интеллигентността си и своята ржка, — царь на звѣздата му, — слѣдъ като е дълго стоялъ съ наведена глава надъ работната земя, я повдига. Правъ, издигнатъ до крайнитѣ граници на земния животъ, той употреби доброволно своя мислителенъ гений, за да разбере този животъ. Уви! Той не сполучва, но най-малко той си го прѣдставя и мечтае. Тази прѣдстава, чрѣзъ която той се стреми, е истинската сжщностъ на поезията и нейния *raison d' être*. Тя има за задача да възбуди и да поддържа стрѣмленieto му съ помощта на единъ глаголъ, който прави отъ нея едно изкуство. Това е единъ музикаленъ глаголъ, който поддържа мисълта въ опититѣ ѝ на изкачване върху крилѣтъ на мѣрката и ритъма, но изключайки нотата, за да се не смѣси съ пѣнието, въ което емоционалното изразяване отстранява правилното отсждане.

Пръв. В. Ст.

Владимиръ Мусаковъ.

Иуда

Ще трѣбва да бжда много краткъ: мѣстото е малко. А за „Иуда“ на К. Мутафовъ би могло много да се говори.

Въ гимназията учителтъ по литература често ни задаваше теми:

— Разкажете съ свои думи „Фаустъ“, или „Демонъ“, или „Евгени Онѣгинъ“.

Въ резултатъ той получаваше тридесетъ ржкописи на автори, които по сила и яркостъ на талантитѣ си не отстъпваха нито на Гете, нито на Лермонтовъ, нито на Пушкинъ.

Този пътъ изглежда, че темата е била зададена другояче.

— Разкажете съ свои думи „Иуда“ на Хелбергъ, на Хайзе, на Андреевъ, като обърнете особено внимание на слѣднитѣ сцени и пасажи: 1) отъ Хайзе, сцени 3 и 8 отъ II-то дѣйствиe, 8 и 10 отъ III-то, 4 отъ 4-тото и пр; 2) глава 8 отъ Андреевъ, както и прозвището „Куче“; 3) отъ Хелбергъ края на глава 5 отъ втората частъ на повѣстъта Иуда (нѣмамъ на ржка да цитирамъ сцени отъ пиесата му „Иуда“), а сжщо и втората половина на глава 6 отъ сжщата частъ на сжщата повѣстъ; 4) прѣпоржчвамъ ораторията Исусъ на Рубинщайнъ и 5) погрижете се да не забравите

и оная сцена, която изкуши дори самия Метерлингъ да я заеме отъ Хайзе.

Въ резултатъ, учителтъ получава пиеса, каквато Цоневъ не билъ чель на български.

И азъ отъ своя страна се кълна, че по силата и яркостта на таланта си автортъ не отстъпва нито на Хайзе, нито на Хедбергъ, нито на Метерлингъ, нито на Бултхауптъ, който е писалъ текста на Рубинщайновата оратория. Ако Ренанъ или Грець я видятъ, веднага ще корегиратъ своитъ истории, а пъкъ René Ménard и Зайцевъ ще се откажатъ отъ своитъ писания за бита, костюмитъ, жилищата и пр. на еврейтъ отъ тая епоха.

Лично насъ интересуваше тукъ повече въпроса за постановката. Идеята на автора е ясна. Помъчилъ се е да създаде Иуда такъвъ, какъвто е успѣлъ да се начертае образа на сжщия прѣзъ дългитъ вѣкове на християнството, отъ Исуса насамъ. Колкото силуета на послѣдния е ставалъ прѣзъ сжщото врѣме по-прозиренъ, дори се е слѣлъ съ свѣтлината, безъ да можемъ да го намѣримъ и доловимъ, толкова тоя на първия е ставалъ по-рѣзкъ, по-тъменъ. Да изпъкне Иуда, ето цѣлитъ на всички тия ефекти, съпоставяния, положения. Постановката има сжщитъ цѣли, да допринесе за изясняване тая идея, да я направи релефна, нѣщо повече: да направи реаленъ образтъ на Иуда. Къмъ това трѣбаше да се стрѣмятъ и режисьоръ и декораторъ. Трѣбаше да се погрижатъ първо да създадатъ съотвѣтенъ фонъ, второ подходяща срѣда и трето: шлифовка на играта въ съгласие съ интерпретацията, която се иска да се даде. Това за цѣлитъ на ансамбла.

Подходящъ ли бѣ фона?

На сцената ние видѣхме съврѣмения Ерусалимъ, съ неговитъ сегашни улици, сгради, балкони съ колони, но нищо такова, което да напомня стария градъ. Вѣрно е, че за оня разрушенъ Ерусалимъ много малко се знае, още по вѣрно е, че всичкитъ опити за реконструиране, на книга макаръ, поне храма на Соломонъ сж останали безплодни. Но все пакъ има данни по които би могло да се налучка истинското положение на нѣщата, да се долови поне главната линия на тогавашнитъ згради, тѣхния стилъ и вжтрѣшность. Върху това могатъ да се намѣрятъ материяли у мнозина, измежду които и Ренанъ, и у René Ménard, и у Зайцевъ, или Грець. Можеха да се нарисуватъ великолѣпни силуети и само силуети, нѣщо хубаво, нѣщо такова, което да напомня старината, а не нѣкакви си турски сокаци. Сценитъ идѣха една слѣдъ друга да внесатъ повече разочарование, да убиятъ иллюзията, дори да прѣдизвикатъ смѣхъ. Дори въ училището бѣха достигнали до тамъ, да наредятъ червени канапета, тапицирани съ плюшъ, наредени сжщо тѣй, както въ една отъ столичнитъ млѣкарници. Блажени врѣмена сж били тогава,

наистина, за еврейтѣ! Докато всички автори сж съгласни, че еврейскитѣ къщи сж строени съ кирпичъ, като сж имали по срѣдата дворъ и кладенець, на сцената видѣхме каменни вили съ арабски зѣбчатъ силуетъ, фронтани и градини. И най-сетнѣ—Голгота! Защо е това лжкатушене, което були само смѣхъ? Защо е на друго мѣсто тая гърмотевица изъ ясно небе? Защо приказватъ за червеното небе, за яркостъ и изчезване на тая червенина, когато всички виждатъ само една лампа, която свѣти равномерно? И много още защо. Азъ само съжалявамъ, че не мога да се спра по-обширно върху всичко това.

На тоя фонъ се развива дѣйствието. Ясно става, че той не е отъ естество да даде яркостъ на сжщото, нито пъкъ да създаде илюзия.

И, сѣкашъ, да бжде послѣдователенъ на себе си г-нъ режисьорътъ създава и подходяща срѣда. заставя и тълпата и всички дѣйствующи лица да заприличатъ на цариградски зяпачи, облѣчени въ турски шарени кафтани, съ чалми и фесове на главитѣ си, и съ разноцвѣтни чорапи. И всички викатъ, крѣскатъ.

Не искамъ да кажа, че тълпата тогава е била въ рединготи. Не. Азъ само искамъ да посоча, че не сж знайли нито за тия шарени кафтани, нито че режисьорътъ ще си науми да имъ обуе нѣщо таково, което ще се нарича чорапи, нито пъкъ че нещастнитѣ имъ глави ще носятъ фесове и чалми. А мнозина отъ дѣйствующитѣ евреи сж съ отрѣзани коси. Да знаеха тѣ, че режисьорътъ ще имъ нанесе такава обида, да ги остриже и сравни съ езичницитѣ, споредъ понятията имъ тогавашни, биха то проклѣли още отъ ония врѣмена. Обичаятъ да се миятъ краката е произхождалъ отъ това, че сж се запрашвали, понеже не сж носѣли нищо друго освѣнъ една подметка, привързана съ ремъчета. Облеклата сж били отъ ленъ и отъ оня загадъченъ бисусъ, за който нищо повече не се знае освѣнъ названието, но за който най-много се прѣдполага да е памукъ. На главитѣ си сж носѣли кърпи, крѣстатъ по цвѣтъ, но не шарени. Най-куриозното, обаче, остава това, че книжницитѣ бѣха облечени съ дълги дрехи, турски бениши, а единъ измежду тѣхъ се бѣ изхитралъ да си поржча бенишъ отъ плюшъ.

Ще се обади оня критикъ отъ „Театъръ и изкуство“ да ми каже, че това сж дреболии. Да, наистина, но дреболии, които развалятъ ефекта, които дразнятъ. Малко повече уважение къмъ зрителя, повече проучване трѣба.

Още по-интересна е кройката на тия дрехи, съ които сж облечени дѣйствующитѣ евреи. Докато Римъ цѣпти, римлянитѣ сж господствующе племе, много по културно и богато, еврейтѣ носятъ облѣкла, които по кройка сж по съвършенни отъ тѣхнитѣ. Първитѣ носятъ туника и плащъ, а вторитѣ вече иматъ дълги ржави съ фасонъ, бениши цѣли!

Като цвѣтове за женскитѣ дрехи се счатъ пурпуния и виолетовия. Така ли е на сцената?

Въ реда на тия мисли би могло много още да се каже за диадемитѣ, украшенията и пр., за които има много данни, съ които сѣкашъ никой не се е сѣтиль да се справи. Въ оркестѣра липсваше любимата слендра на евреитѣ, а имаше лира, за която е съмнително да е била обичана отъ евреитѣ, както и да е употрѣбвана.

И въ тая тѣла, облѣчена така, викаща колкото може, умѣюща да прави митинги по нашъ образецъ, трѣбваше да се обрисова Иуда!...

Оперната дружба.

Въ зградата на Народния Театъръ оперната дружба ни прѣдстави досега прѣвъ този сезонъ по-вече отъ 20 спектакала, което говори за интензивния ѣ трудъ. Изпълненията на нѣкои бѣха задоволителни, а това на „Трубадуръ“ и „Продадена Невѣста“ най-силно доказа ползотворната дѣйностъ на управителниятъ комитетъ, артиститѣ и диригента.

Съ нетърпѣние и музикаленъ интересъ очакваме да видимъ послѣдното изпълнение на „Трубадуръ“ слѣдъ продължителенъ интервалъ. И, дѣйствително, почувства се разликата. Общия ансамбълъ се красеше съ особно старание и разумно творчество.

Оркестровото изпълнение на нѣкои пѣтъ въ „Трубадуръ“ бѣ по-положително, по-свършено въ изработката на тактъ и мелодия, по-вече самостоятелно въ отдѣлната партиева оркестрация.

Г-нъ Хаджиевъ се чувствуваше свършено свободенъ въ ролята си като диригентъ. Той смѣло чертаеше красиви и правилни форми при умѣлото си деригиране. Отдѣлнитѣ арий и хорови партии добиваха чистота и тонова кристалностъ. Помагаше му въ това лекотата на оркестрацията, доброто съчетание на мелодията и тѣржественостъта на патоса.

Задоволството отъ труда и успѣха на оперната дружба трѣбва да бжде еднакво, както за публиката, тѣй и за артиститѣ. Когато оперната дружба взима прѣдъ видъ собственитѣ си сили, при изборъ и нареждане на репертуара си, тогава тя бива морално задоволена, а заедно съ нея и самата публика. Непоносимия за сега ангажиментъ съ поставяне „Аида“ на сцената не може да се удовлетвори съ настоящето ѣ прѣдставяне, макаръ че полагаания трудъ далечъ надминава възможната дѣеспособностъ на комитета.

Соловитѣ партии се изпълниха задоволително. Забѣлъзваше се извѣстна поправка на старитѣ шаблони грѣшки, а за

съжаление, създаване на нови. Вечно традиционно играене и въ по-голъмата си част, шаблонно пѣне.

Усъвършенствоването не трѣбва да се състои въ поправка на извѣстна очебиюща грѣшка, или фалшъ, а облагородяване на тоновия стилъ, лекота въ пѣнето, естественостъ въ чувствата и играта, въ прецизността въ вкуса. Ако има извѣстно понижение, или повишение на истинския тонъ, ослабване, или криво форсиране въ модолировка — всичко туй вниса дисхармония въ красивото, въ плѣнителното на музиката.

Успѣшното изнасяне на отдѣлна партия, при липса на *взаимна зависимост* на общия ансамбълъ, е концертно, а не и оперно пѣне. Не е отдѣлната партия, която може да прѣдаде съвършено и висше наслаждение въ оперното творчество. Красивото изпълнение на „Съновидѣнието“ на Азучена губи много отъ своето впечатление слѣдъ фалшивото и прѣкалено гласово провлачане на Манрико. Висшето въ музиката може да се постигне само при симфонично и взаимно допълване. Безъ това нѣма да имаме наслада, нѣма да сжществува и оперно дѣло. Ако на сцената може да се прѣдстави колективенъ творчески талантъ, то той ще бѣде винаги увѣнчанъ съ блѣскавъ успѣхъ. Изкуството непоколебимо иска своето и, само когато го получи, дарява щедро своитѣ служители и крепи надеждата за свѣтло бъдаще.

Послѣднитѣ изпълнения на оперния репертуаръ показватъ извѣстни начинания, които праватъ отраднo впечатление. Г-ца Анна Тодорова въ старанието си за добро разбиране на партията си е отишла значително напредъ.

Гласово тя върви, безпорно, по-пжтя на по-висшето изпълнение и по-изящно творчество. Сжщото ще кажемъ и за г-ци П. Торманова, Хр. Морафова, М. Василева, г-да Вульпе, Краевъ, Македонски, Ж. Минчевъ, Дончевъ, Каролевъ и Мановъ.

Пжтя е добръ подбранъ; остава да се слѣди по-смѣло, съ по-голъмо и искрено жертвоприношение въ храма на изкуството, за да достигне родното ни оперно изкуство напълно своето название.

Близкото минало ни напълно гарантира, а свѣтлото бъдаще ще бѣде наше творчество.

Ние имаме пълна вѣра въ нашитѣ прѣдставители на чистото изкуство; духовното развитие и творческата имъ дѣйностъ все по-убедително говорятъ за едно бъдащо съвършенство, което може да се достигне, като се влага по-голъмъ трудъ, изкреностъ и простота въ творчеството.

И. А.

Понеже абонамента на списанието е въ прѣдплата, молимъ неизялжилитѣ се абонати да побързатъ и внесатъ абонамента си за 3, 6, или 12 мѣсеци, споредъ тѣхното желание.

Администрацията.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

ОЧНА КЛИНИКА

Д-ръ Д. БАЛДЖИЕВЪ, специализиралъ въ Виена.
Въ клиниката се приематъ на легло очно болни и се из-
вършватъ всички очни операции.

Часове за прѣглеждане: Отъ 9—12 и отъ 2—7 ежедневно.
Ул. Мария Луиза, 23 (срѣщу джамията до халитъ) Телефонъ 627.

Д-ръ Н. П. КРЪСТНИКОВЪ

СПЕЦИАЛИЗИРАЛЪ ПО
ВЪТЪРЪШНИ И ЦЕРВНИ БОЛѢСТИ

приема всѣки день

— Кабинетъ на ул. „Витоша“, 28 I етажъ. —

„ОРЕЛЪ“ БЪЛГАРСКО ОБЩО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ВЪ СОФИЯ.

Основенъ капиталъ 2,000,000 лева зл.

Дружеството „ОРЕЛЪ“ застрахова по ЖИВОТЪ,
ПОЖАРЪ и ЗЛОПОЛУКА.

Всички видове комбинации.

Търсятъ се дѣятелни мѣстни агенти при износни условия. Ди-
рекцията се помѣщава временно въ зданиело на Франко-Бъл-
гарската Ипотекарна Банка (площадъ Бански № 3).

ХОФМАНОВИ ПИЯНИНА

Най-големѣ фабрика за пиано въ
Италията
Годишно производство 5000 парчета.

Hofmann & Czerny A.G.
дистрибуция в Дано за Цар. Българина
Г-р. Беллиновъ и Синъ, София,
Площадъ Александру I 3 а Тел 1417

НАИ-ДОБРИ

НАИ-ДОБРИ

Д-ръ Алекси Тодоровъ лѣкаръ при Народния театъръ
Према отъ 1-3 слѣдъ обѣдъ

ПРЪДИМНО ХИРУРГИЯ-ГИНЕКОЛОГИЯ.
София, ул. „Парижъ“, № 18. — Телефонъ № 1382.

САНАТОРИУМЪ
Д-ръ ХАДЖИ ИВАНОВЪ

КРАЙ С. КНЯЖЕВО, СОФИЙСКО
Първостепенно лѣчебно заведение за гърдоболни
съ модерни санаториални изисквания.
Проспекти по поискване. Приемни часове отъ 9—12.
Консултационниятъ кабинетъ на Д-ръ Хаджи Ивановъ
въ София е откритъ отъ 2—4 часа слѣдъ обѣдъ въ
понеделникъ, сръда, петъкъ и сѣбота.
УЛИЦА АЛАБИНСКА, 31. — ТЕЛЕФОНЪ 1396.

Д-ръ А. ЩЕРНБЕРГЪ СПЕЦИАЛИСТЪ ПО ВЕНЕ-
РИЧЕСКИТЪ БОЛЕСТИ.

Према отъ 8—12 и 2—7.

Микроскопически изслѣдвания и освѣтление на канала. Интервенозни,
безболезнени инъекции съ Ерлиховия „606“ и 914 противъ сифилиса.

— Кабинетъ на ул. Мария Луиза, 5, — входъ отъ Нишка. —

БОНЪ МАРШЕ

А. М. ФАРХИ

СОФИЯ—РУСЕ.

Галантеренъ магазинъ: долни бѣли дрехи
и всички други принадлежности на дамски
и мъжки тоалети.

Д-ръ КЛАИНЪ

СПЕЦИАЛИСТЪ ПО ГИНЕКОЛОГИЧЕСКИТЪ
И ВЪТРЪШНИ БОЛЕСТИ.

Према всѣки день. — Булевардъ Дондуковъ № 35.